

Werkkaart 8. Fasen in het samen leren herkennen

Deze werkkaart bevat citaten van deelnemers aan leerbijeenkomsten in verschillende regio's. De citaten geven een beeld bij de fasen waarin je terecht kunt komen als je samen gaat leren. Misschien zijn sommige citaten herkenbaar en kenmerkend voor de fase waarin je je bevindt. Deze kaart is vooral bedoeld om herkenning, compassie en aanmoediging te bieden. Niet alleen jij vindt leren ingewikkeld, anderen ervaren dat ook en zijn ook doorgedaan.

De citaten zijn ingedeeld in drie fasen van het samen leren:

1. Het gezamenlijke gevoel van urgentie
2. De pas op de plaats
3. Het samen lerend ontwerpen en realiseren van een duurzaam toekomstperspectief

Voor de leesbaarheid zijn de fasen verdeeld in subcategorieën.

1. Het gezamenlijke gevoel van urgentie

Ontbrekende gezamenlijke analyse en plan – miscommunicatie – stapelende hulpverlening

“Zoals wij het hebben begrepen, en ook naar X is gecommuniceerd, zou zij na een week geplaatst worden. Dat bleek een misverstand te zijn, want de bedoeling was dat er een gesprek plaats zou vinden en niet gelijk een plaatsing. Dat gesprek verliep niet zoals moest en is ook voortijdig afgebroken omdat zij heel agressief werd en met de hakken in het zand ging. Vervolgens is er gekeken waar zij dan wel kon blijven, want inmiddels kon zij niet meer bij mij verblijven en ook niet bij X.”

“Haar opleiding? Ja, dat is een lastig onderwerp omdat ze de laatste jaren zo vaak uit huis is geplaatst. Als ik me niet vergis, heeft zij een VMBO-kader advies gekregen, maar is er op dit moment geen onderwijs voor haar. De communicatie daarover is niet goed verlopen omdat haar eerst vanuit [organisatie] gezegd is dat ze naar een reguliere school zou kunnen gaan. Maar nadat de laatste maand van haar verblijf bij [organisatie] wat minder rooskleurig was verlopen, ook op de interne school, werd dat advies veranderd.

Terwijl zij zich heel erg vasthield aan het idee 'ik mag weer naar een reguliere school'. Daardoor ging zij met de hakken in het zand staan en zaten wij met de vraag 'hoe gaan we nu onderwijs vinden voor dit meisje?'. Trajectbegeleider X is daar héél druk mee bezig geweest en we hebben ook overleg gehad met leerplicht en het samenwerkingsverband. De adviezen van die beide partijen staan ook nog tegenover elkaar, dus dat maakt het niet makkelijker."

"Deze tekening laat één van de grootste problemen waar we mee worstelen: dat er eigenlijk vrij weinig bekend is over de periode voordat Jeugdbescherming bij het gezin betrokken raakte. In het diagnostisch beeld stond iets over de emotionele en fysieke beschikbaarheid van moeder in die periode. Daarvan zegt zij dat het niet klopt en eruit moet worden gehaald. Daar is heel veel gesteggel over geweest tussen [organisatie] en moeder."

"De complexiteit waardoor we die jongeren maar niet geplaatst krijgen heeft ermee te maken dat juist die combinatie van expertises nergens is. Iedereen, wij ook, blijft denken vanuit hij nu kan bieden."

"Eigenlijk zouden wij aangeklaagd moeten worden omdat we kinderen gewoon niet bedienen. Wij werken heel vaak zonder dat we een holistische analyse hebben. Dat is echt super suf want dan handel je of zet je een behandeling in op basis van de helft van de informatie die je hebt."

"Laatst hadden wij ook een casus waarin we volgens het holistische model cruciale informatie misten. Dat is niet bevorderlijk voor de samenwerking en de bereidheid om in zo'n casus te investeren. Je gaat toch geen probleem oplossen als je de oorzaak ervan niet kent?"

Zoeken naar een plek als ultiem doel – systeem leidend

"We hadden op zich een prima netwerkoplossing want ze wilde bij een vriendinnetje gaan logeren dat al langere tijd bij een pleegmoeder woont. We moesten deze plek dus ook langs de pleegzorgmaatstaven houden. Met name de huisvesting voldoet niet aan de criteria. Dus ik kreeg de pleegzorgverwijzer in mijn nek die zei: 'dit kan zo echt niet'. En ik zei: 'Ja, ik weet het, maar dit kan ook niet'. En zo zitten we hier nu..."

“Waar kan zij dan wel heen? Na alle afwijzingen die zij in haar leven al heeft gehad, ervaart ze elke afwijzing ook zo. Ze reageert met zulk heftig gedrag dat groepen, plekken en verblijven haar ook niet meer aan kunnen nemen. Dat is begrijpelijk als je vanuit zo’n groep kijkt, maar als je vanuit het perspectief van dat meisje kijkt, dan zal dat gedrag alleen maar toenemen. Op een gegeven moment moet er daarom wel worden gesproken over een plek in een gesloten instelling, maar dat willen we met z’n allen voorkomen.”

“Maar toch krijg je haar niet op een plek die bij haar past. En nu zit ze op een plek, maar weet ze zelf ook dat het weer tijdelijk is. Iedere dag is weer onzeker, en iedere dag is wéér kijken waar ze naartoe kan.”

“Het meisje wordt echt iedere dag geconfronteerd met de vraag of ze ergens wel of niet kan blijven en dus of ze verplaatst wordt. Ook als gezinsmanager heb je zo’n meisje met wie je nergens terecht kan iedere dag ècht onder je vleugels.”

“Ik ben zelf al een jaar betrokken bij een kleinschalig wooninitiatief dat we dan met een aantal partners in de gemeente samen hebben georganiseerd. Dan zie je ook hoe ongelooflijk ingewikkeld het vervolgens kan zijn als je een paar kinderen wilt opnemen vanuit de lvb en vanuit de psychiatrie die één op één begeleiding nodig hebben. Dan word je het op inhoud nog wel eens, maar waar ga je het doen en wie gaat het dan betalen? Want de gemeente schrikt zich rot van hoeveel dat eigenlijk kost. Dus je komt dan heel veel dingen tegen die dat proces vertragen.”

“Ik kom zelf niet uit deze sector. Ik werk er nu tweeënhalf jaar en het verbaast mij wel hoe slecht en hoe moeizaam partijen samen tot overleg komen. Ik zie het bij de GI’s onderling. Als je informatie wilt, dan is die best wel lastig op tafel te krijgen. Terwijl juist daar ongelooflijk veel te halen valt.”

“Niet ideaal is dat we keken hoe we de situatie zo ideaal mogelijk konden maken bij gebrek aan beter. De vraag die we nog steeds hebben is of dit de juiste plek is voor deze kinderen of dat we iets heel anders moeten inrichten.”

“Normaal komen hier kinderen, heb je een traject van negen maanden gemiddeld voor hen en moet je eigenlijk al meteen bij aanvang de boodschap geven: ‘Je kunt hier niet blijven, dus we moeten met jou ergens anders naar toe’. En dat was voor dit meisje zo stressverhogend, want het was nog nergens gelukt. Dus ja, waar gaat ze hierna dan naartoe? Heel vaak moeten wij ook zeggen: ‘Ja, we kunnen het niet, we missen expertise, bepaalde problematieken missen we.’”

“Ik zie in toenemende mate dat wij kinderen hebben die van plek naar plek naar plek gaan. Gemeenten hebben vaak wel een escalatieladder, maar ze vinden het ook heel spannend om die te gebruiken omdat de oplossingen niet voorhanden zijn. Want anders hadden we het natuurlijk allang opgelost.”

“Nou, ik vind wel dat het in toenemende mate stagneert en blokkeert. We zijn nu zo ver dat we weten dat we veel beter inzichtelijk kunnen maken wat daarvan voorspellers zijn, ook al kennen we ze misschien niet altijd. Aan de andere kant zitten we als organisaties steeds strakker vast aan de AVG of andere beperkingen: wat kan er, wat mag er en hoe doe ik dat?”

“Wij hebben binnen pleegzorg nu een paar casussen gehad waarin het fout ging en casussen werden overgedragen van de ene organisatie naar de andere. Wij vragen onszelf daarbij onvoldoende af waarom die nu worden overgedragen. Daarvoor moeten we dan moeite doen om goede informatie boven water te krijgen. Of het gaat om casussen waarvan wij weten dat mensen gaan verhuizen van onze regio naar een andere omdat het hier ingewikkeld wordt. Eigenlijk zou je die allemaal met elkaar supergoed in beeld moeten hebben, want bijna altijd is daar iets aan de hand.”

“Wij kunnen hier op de vestiging zo acht of negen voorbeelden noemen van meisjes van wie we niet weten wat we met hen moeten. Eigenlijk zouden we voor hen een gesloten machtiging moeten aanvragen, maar we weten ook dat dat niet de oplossing is. Zij zijn de dupe van het systeem.”

Crisis oplossen, in rustige tijden loslaten en wachten op volgende crisis

“Zij zit daar nu nog en vindt het daar prima. Als je kijkt naar haar veiligheid, los van de brandveiligheid, is die plek wat ons betreft nu goed. Ze escaleert nu niet en voelt zich daar gewenst. Alleen willen haar ouders deze plek niet. Tot nu toe hebben ze er nog niks heftigs tegen ingebracht op grond van hun ouderlijk gezag, maar ik voel wel dat dat binnenkort gaat gebeuren.”

“Die ouders zijn heel strikt, bijvoorbeeld in internettoegang, en ze hebben daar hun redenen voor. De pleegmoeder is daar gewoon wat minder strikt in. Dus het is absoluut niet ideaal, maar ik heb wel een kind dat gewoon rustig ergens zit en niet wegloupt.”

“Ik denk echt niet dat we in ons paradigma het kind centraal zetten. We laten zwakbegaafde ouders kinderen krijgen en pas als het een beetje moeilijk wordt, gaan we daar een keertje kijken. Wie is er hier dan gek geworden? Wie kan weten of het kind meer risico loopt? Bij GGZ-ouders gebeurt precies hetzelfde en bij huiselijk geweld-ouders ook. We kunnen wachten totdat er gebeurt wat je allang weet. Ik vind dat niet een kind centraal zetten.”

2. De pas op de plaats

Vragen gaan stellen bij vanzelfsprekendheden

“Die twee weken of drie maanden dat wij als team bij een gezin betrokken zijn, geven al voldoende inhoud om te bekijken. Wat maakt nou dat we iedere dag wéér opnieuw dit vraagstuk krijgen, en dat de gezinsmanager echt iedere dag nog bezig is met de actuele veiligheid, de veiligheid van het hier en nu op de dag zelf? Wat maakt dat we nog niet door kunnen kijken naar de blijvende veiligheid, naar het perspectief, omdat dit meisje constant in de actuele onveiligheid zit?”

“Datzelfde geldt voor de andere drie kinderen. Ook voor hen kun je nog niet doorkijken naar het perspectief omdat je continu bezig bent met de veiligheid op dit moment.”

“Persoon 1: Nou, als je teruggaat, dan is er al heel veel. Want die broer die is al heel vroeg het huis uitgegaan, dus daar is al heel lang iets aan de hand. Persoon 2: We hebben X daarbij laten zitten, hè. Persoon 1: Ja, vandaar de opmerking ‘Goh, dat ze nu pas in beeld komt, wat is er met haar in dat lege stuk gebeurd?’

Persoon 2: Zeker als je weet dat die broer er al uit was.

Persoon 3: En wat voor een hulp heeft moeder gekregen in die tussentijd? En is X daarin meegenomen als onderdeel van het systeem of helemaal niet of? Persoon 2: We weten eigenlijk niet eens waarom die broer uit huis is.”

“Ik vind het uitwerken van de perspectieven wel echt iets opleveren. Ondertussen vraag ik me als voogd af of we ooit onderzocht hebben of het alternatief bij moeder met broer nu echt zo ontzettend veel slechter zou zijn dan wat we haar de afgelopen tijd aangedaan hebben.”

“Vinden wij het dan ethischer om een kind naar de knoppen te laten gaan dan om de informatie te krijgen die we hadden kunnen hebben? Ik vind dat niet zo’n moeilijke vraag, eerlijk gezegd. Dat doen wij nu wel met zijn allen: we delen de informatie niet en we gebruiken niet wat we kunnen weten.”

“Draagt het gebrek aan perspectief er aan bij dat ze wegloopt? Ze ziet een komen en gaan van meisjes. Zij zit al zo lang op X en kan zelf die stap niet maken.”

Eigen gevoelens van onmacht gaan herkennen

“Nou, en dan zit ze huilend naast mij in de auto en zegt: ‘Ja, maar ik had echt 112 moeten bellen want m’n zusje was er bijna niet meer’. Ik merk dat het mij ook wat doet nu ik dit vertel, want ik vind het té triest dat ik dan zo’n meisje naast me heb zitten die over zo’n incident gewoon helemaal los gaat. Niemand zal het zo uitspreken tegenover haar, maar ik denk echt dat daar een stuk van het probleem zit.”

“Ja, en ik wil gewoon een goede plek voor dit meisje. Ik zie dit meisje elke keer weer terug en ik kan haar maar niks bieden, terwijl ik weet dat het nodig is. Dan zegt Jeugdbescherming dat wij het moeten regelen, maar ik weet gewoon niet hoe ik dat moet doen. Ik krijg maar geen goede plek voor haar. En daardoor voel ik me ook wel echt machteloos. Want ik ben van alles aan het proberen te regelen, maar het is niet genoeg.”

“Jouw gevoel van ‘ja ik moet het zien op te lossen’, dat hoorde ik ook heel erg van X: ‘Ik moet een goeie plek vinden, ik kan niks bieden’. En dan zegt de Jeugdbescherming ook nog dat het moet, maar hoe dan? Dus er zitten in dit verhaal zoveel eenlingen!”

“Ik geef niet op en dat kan eigenlijk niet. Het voelt als krachtig en vast- beraden omgaan met een tijdbom. Dat voelt ingewikkeld, als een dilemma.”

“Ik voel me een beetje triest. Ik voel me verantwoordelijk. Wat moet er met haar gebeuren? Oma, vader en moeder maken er een zootje van, maar ze zijn wel heel belangrijk voor haar. Ik vind het heftig om te merken dat niemand iets van blijdschap heeft.”

“Ja, ik vind haar gewoon super! En ik merk dat niemand haar ziet zoals ze is en verdient. Het irriteert mij dat ik haar heel erg heb moeten verkopen. Als je ook vertelt wat minder goed gaat, haakt iedereen af. En dat vind ik zó vervelend!”

“Ja, dat vind ik wel heel mooi verwoord: dat gevoel van machteloosheid, die wandeling die je maakt. Dat je denkt: ‘Als ik haar vertrouwen heb, dan moet ik haar niet doorschuiven naar een andere hulpverlener’.”

“We weten allemaal dat het niet van vandaag op morgen oplosbaar is, maar als je allemaal zo al aan tafel zit, ga je het dus ook niet oplossen. Dan weet ik honderd procent zeker dat die jongen van dertien geen plek heeft en wij toch met hangende pootjes naar de rechter moeten en zeggen: ‘we hebben geen oplossing, wat kunnen we’? Terwijl, als je durft vragen te stellen en ook durft te zeggen tegen een collega: ‘je mag vandaag gewoon eens niet nee zeggen, ga er in ieder geval minimaal de deur uit met de belofte dat je het gaat onderzoeken’, is dat echt al heel anders. Maar ook heel moeilijk.”

“Als er iets niet duidelijk is, kan ik een vraag stellen aan de ander vanuit vertrouwen in plaats van wantrouwen. Ook de ander heeft de beste intenties. Maar ik voel me gefrustreerd omdat het niet lukt. Soms ben ik ook wel paniekerig want ik heb de verantwoordelijkheid. Als er straks iets gebeurt, valt het onder mij.”

Gaan erkennen dat je onderdeel van het probleem van het kind, de jongere of het gezin bent

“...en gaan we dat nu op stel en sprong doen? Nee, dat niet! We gaan in zorgvuldigheid gedogen en we gaan zo goed mogelijk wel blijven ondersteunen en kijken wat dan passend is. Of dat er een andere oplossing voor gezocht moet worden. Of hoe we anderszins die veiligheid van de huisvesting kunnen vergroten.”

“Ik zou willen dat met name de ouders zouden kunnen zien wat zij en hun gezin nodig hebben om verandering op gang te brengen. En dat het me zou lukken om samen met hen een gezamenlijke lijn uit te stippelen, voor het gezin als geheel en voor de gezinsleden individueel waar nodig. En dat ik ze ook daaraan zou kunnen committeren. En als dat niet lukt, met welke middelen we dan verder willen gaan. Dat zijn mijn worstelingen. Dat voel ik als een hele verantwoordelijkheid, met name ten aanzien van de vier kinderen. Dat is een klus. Dat blijkt ook uit de geschiedenis, maar ik wil wel

echt proberen te kijken of ik hier een doorbraak kan forceren. Wat ik daarvoor nodig heb is veel steun, van de organisatie, van collega's en van alle partijen die ook betrokken zijn.”

“We vragen van haar een commitment dat we zelf niet geven. Je wilt dat ze zich volledig geeft, maar omdat het jouw baan is doe je dat zelf niet.”

“We staan eigenlijk nooit echt stil bij de onmachtgevoelens van iedereen. We moeten altijd weer door, een plan maken en verder.”

“Iedereen heeft een gevoel van actie: ik ga het voor elkaar krijgen”. [Tijdens een perspectiefwissel (zie werkkaart 6)]

Hulpverlener in de rol van goede bekende: “Wat kan ik voor haar inzetten? Ze maakt toch de verkeerde keuzes. Ze vertrouwt mij wel, maar ik ben geen hulpverlener. Hoe kan ik haar helpen, zonder hulpverlener te zijn? Het voelt hulpeloos; ik zit in een te klein kooitje. Over vier weken loopt de plaatsingsperiode af. Dan gaat [organisatie] zeggen dat ze de veiligheid niet kunnen bieden en moet het arme kind weer weg.”

Hulpverlener in de rol van oma: “Ik voelde als oma dat ik steeds moest vechten. Als behandelcoördinator had ik oma zelf ook niet in beeld, wel via moeder, maar niet zelf.”

Hulpverlener in de rol van kind: “Toen ik in de rol van het kind zat, merkte ik dat iedereen iets van mij vond, maar niemand er echt voor mij was, mij echt zag en niet alleen iets vond van wat ik doe of deed.”

Hulpverlener in de rol van jongere: “Als jullie mij allemaal met rust laten heb ik geen probleem! Jullie maken de problemen. Om gék van te worden, iedereen zegt heel wat anders! Om gék van te worden!”

“Ik herken het gevoel dat X. [jongere] heeft. Daarom wil ik het niet uit handen geven. Er zijn al zoveel mensen die het voor haar verkloot hebben.”

“Ik denk persoonlijk dat we echt een ster zijn in zeggen en met elkaar regelen dat we betrokken blijven, maar dat het ons in de praktijk niet lukt. Ik denk dat we wel snel regelen dat het moet, maar het niet goed met elkaar afronden of daar de randvoorwaarden voor scheppen.”

“Je staat toch niet altijd echt stil bij de rol die iedereen heeft en hoe dat voelt. En het lijkt wel alsof iedereen hetzelfde doel heeft, maar in de praktijk loopt iedereen een andere weg daarheen en kruisen die wegen elkaar gewoon niet. Dat maakt het gewoon heel ingewikkeld.”

“Ik vind het wel heftig om te merken dat je dus ook een voorbijganger bent die even orde op zaken stelt. Het gevoel dat ik aan die periode heb overgehouden is: ‘Help, het gaat alle kanten op; we moeten plannen verzinnen.’”

“In een hulpverleningstraject zetten we ook wel heel erg in op autonomie en hebben we haar ook wel gehoord. Maar op een bepaald moment loop je er ook wel tegenaan dat de groepen vol zijn en iemand op een spoedplek zit omdat we geen reguliere behandelplek hebben. Wat doen we dan? Gaan we dan weer doorverwijzen of gaan we haar dan toch nog op dat spoedbed houden? Dat zijn heel moeilijke keuzes.”

“Het is wel bijzonder dat de hulpverlening graag in haar netwerk hier in regio X wil zitten, terwijl je helemaal niks leest over wie nu eigenlijk dat netwerk vormt. Blijkbaar is dat netwerk voor haar heel erg belangrijk, maar hebben we dat niet expliciet in beeld. Met het netwerk is heel ad hoc omgegaan in plaats van dat er serieus is gekeken wat dat netwerk voor haar betekent.”

“Het grootste probleem is niet de familie, maar zijn wij zelf, denk ik.”

“De rotonde is nu een bewuste rotonde naar een zo gezond mogelijke afslag. Maar we waren eigenlijk bezig met X op de rotonde de afslag richting gesloten jeugdzorg te nemen.”

“Iemand van onze hulpverleners sprak de prachtige woorden: ‘Nadenken kost ook tijd. Jongens, wij moeten nadenken en niet de vanzelfsprekende rotondes nemen.’ Dan denk ik: ja, als wij niet nadenken, dan gaan wij X nooit op een andere afslag krijgen.”

“Wat opvalt is dat je heel gauw in een hulpaanbod, in instellingen en in bedden denkt. Zo werkt dat nou eenmaal.”

“Ik denk dat het zeker de moeite waard is om bij vastgelopen casuïstiek een heel goede analyse te maken, waarbij je alle rollen en alle info van al die rollen goed op tafel hebt. Dat geeft je mogelijk nieuwe inzichten.

Bijvoorbeeld, dat die broer helemaal uit beeld was verdwenen, terwijl we allemaal zeiden dat hij één van de stabiele factoren was waarvan dit meisje zou kunnen profiteren. Maar eerder kwam dat bij niemand op omdat we allemaal in oplossingen dachten en niet meer terug konden kijken naar alle belangrijke mensen voor deze persoon.”

Het wel anders willen maar nog niet weten hoe

“Hoe kan iedereen gezien worden? Ik zie wel dat iedereen van alles doet, maar hoe kunnen we dat van elkaar zien? Dat voelt voor mij verdrietig.”

“Waar zit dan mijn grens? Ik verwacht dat ze hier is en als ze er dan niet is, ga ik haar toch maar weer bellen.”

“We kunnen niet altijd bereikbaar zijn, maar dat is wel wat ik het liefst zou willen. Doe je er goed aan om altijd bereikbaar te zijn? Er zitten grenzen aan wat mensen kunnen bieden. Is het goed dat ze leert dat er grenzen zitten aan wat een ander voor haar kan betekenen?”

“Je wilt haar ook laten ervaren dat relaties niet altijd kapot gaan. Je moet wel grenzen aangeven want verwaarlozing is ook grenzeloos geen grenzen stellen. Maar hoe doe je dat zonder steeds in hetzelfde patroon terecht te komen?”

“Er is een mismatch tussen de wensen van kind, moeder en oma en de zorg die professionals bieden. We willen niet meer het patroon volgen van weer een plan maken voor het kind. We willen wel anders, maar kunnen we dat wel? Hebben we echt de discussie met elkaar gevoerd over het feit dat het misschien niet zo maakbaar is als we zouden wensen? Er is iets veel basalers nodig. Kunnen we met een 5 heel blij zijn? Kunnen we verwachtingen gematcht krijgen? Doet dat niet veel meer recht aan het gevoel dat iedereen heeft? Mogen we zeggen: ‘Je mag bestaan als je dingen doet die wij niet oké vinden. Je hoeft niet volgens al onze regels te leven?’.”

“We snappen het patroon van dit gezin. We snappen wat dit gezin nodig heeft en we zien dat we in hetzelfde patroon terecht gekomen zijn. We bedenken hoe we dit als individuele organisatie kunnen aanpakken, maar dan kunnen we haar later weer uitspugen. Dus we moeten ook met elkaar als organisaties iets doen”.

“Hoe sluit je goed aan bij al die perspectieven en ook nog met de hele wereld van hulpverlening die ook telkens wisselt?”

“Dat punt van ‘wij’ en ‘zij’ voel ik ook. Als je daadwerkelijk verbinding met dit meisje wilt maken, moet je haar daar bij betrekken. Dat kan niet anders.”

“Wat kunnen we dan gewoon concreet doen om te zorgen dat ze geen Alicia worden? Als we het kunnen bedenken, dan kunnen we het ook doen. Daar geloof ik echt in. En ik zie het gewoon in de praktijk. Alleen al dat bewustzijn levert op dat we met grote spoed van een groep van acht personen, twee groepen van vier hebben gemaakt. Daardoor kan dit meisje blijven en hoeft ze niet doorgeplaatst te worden.”

“Ik dacht bij het overleg van de vorige keer: ‘Wat gaan we met elkaar bespreken, want als de juiste plek er niet is, dan is die er niet?’ Het omzetten in daden moet ik nog zien, maar ik merk wel dat iedereen een grote bereidheid heeft om te bedenken hoe we zo’n plek kunnen maken.”

“Wat zouden we helemaal anders moeten doen om voor te gaan sorteren op een veranderende doelgroep en een groter aantal van dit soort jongeren? Wat hebben we daarvoor nodig aan expertise?”

Het inzicht vertalen naar eigen gedragalternatieven

“Er is ook daar heel veel geprobeerd, maar niet van de grond gekomen: PMT, paardentherapie, muziektherapie, EMDR en gezinstherapie. Eigenlijk is de machtiging steeds maar weer verlengd en verlengd, zonder echt iets te doorbreken. Toen beseften we dat dit zo niet langer ging en kwam het idee om volop in te zetten op voorkomen dat ze kan vluchten. Met het idee: we gaan haar zo coachen dat ze niet zo knalt.”

“Ik vind het een aparte relatie die zij [vader en dochter] hebben, maar het werkt wel. We kunnen bijvoorbeeld niet zeggen dat we een veiligheidsplan maken met de afspraak ‘als jullie dit tegen elkaar zeggen, dan gaan we plan B doen’. Nee, zij fiksen dit met elkaar. Daar moeten wij niet teveel van vinden, want anders is het niet meer hun manier om dingen met elkaar op te lossen.”

“Wordt dat met een opvoedouder, wordt het een gezinshuis, wordt het iets anders? We kunnen al de conclusie trekken dat het niet elke keer een wisseling van de wacht moet worden, maar een vast clubje mensen die daar aanwezig zijn. Maar je ziet ook dat één iemand dat niet kan dragen. Volgens mij moeten we nu met vader bespreken hoe hij dat voor zich ziet en waar hij het meest voor voelt. Want toen we in het gesprek over een constructie met drie man begonnen als oplossing voor mijn vervanging, waren we vader kwijt.”

“Dat voel ik, maar dat voelt vader volgens mij ook. Daarom denk ik dat we nu niet te lang met dit tussenplan moeten gaan werken.”

“Als je echt zou gaan voor wat het kind nodig heeft, dan maak je een hulpverlener vrij en die wordt dan een soort van tweede moeder. Maar ja, dat gaat niet. Of je biedt een plek waar twee hulpverleners er altijd voor haar zijn, maar die wel een time-out mogen nemen. Zoals ik doe met mijn eigen kinderen: dan bel ik mijn moeder en zeg dat ik er echt even tussenuit moet.”

“We herkennen het gezinspatroon en herkennen ons eigen patroon. Als we werkelijk iets duurzaam willen bereiken, zullen we moeten beginnen bij X, bij haar perspectief. En expertise van de biologische ouders toevoegen, van oma en van onszelf.”

“We zijn met elkaar een paar dagen bezig geweest met hoe dat nu moest met X. Iedereen was druk en voortdurend bezig en ondertussen speelde het idee dat ze misschien wel naar een gesloten setting bij [organisatie] moest. Maar op een gegeven moment zeiden we: ‘ze moet gewoon hier blijven, we gaan het organiseren.’ Iedereen was het ermee eens. En dat leverde inderdaad op dat moment energie op, omdat al die andere oplossingen ook niet bevredigend waren. En we bedachten dat het sowieso fout zou gaan als ze daarnaar toe moet.”

“De afgelopen periode hebben we het echt anders gedaan. We hebben gekeken wat we wel konden doen, desnoods met het laten invliegen van deskundigheid. We besloten: ‘als we denken dat we dat wel kunnen, dan gaan we aan de slag’. Wat ik merk is dat iedereen in ieder geval een bevredigender gevoel heeft omdat we bezig zijn iets op te lossen, in plaats van met onze handen in het haar te zitten en te denken dat een jongere toch maar opgesloten moet worden. We ontdekken dat we veel meer zelf kunnen oplossen dan we voorheen gedaan hebben. De uitdaging is om kleine stapjes te zetten. Het hoeft ook niet meteen helemaal goed te gaan, maar we kunnen allemaal leren. Ik merk dat ons denkproces zo verder gaat.”

3. Het samen lerend ontwerpen en realiseren van een duurzaam toekomstperspectief

Vertragen, verdragen, de tijd nemen

“...en gaan we nu op stel en sprong dingen doen? Nee, dat niet. We gaan in zorgvuldigheid gedogen en we gaan zo goed mogelijk blijven ondersteunen en kijken wat daarvoor passend is. Of we bekijken of er een andere oplossing gezocht moet worden en hoe we anderszins de veiligheid kunnen vergroten.”

“U geeft aan hoe X in uw droom past als zij beter wordt. Maar hoe past X in uw droom als zij niet beter wordt?”

Samen een duurzaam perspectief gaan ontwerpen

“Ik voel een intentie bij iedereen: we willen wel. Dat geeft wel energie. “

“Wij gaan pas loslaten als hij echt goed terecht is gekomen. Dus ik voel hierin een grote rol voor ons weggelegd.”

“Ik zou dan bij de ouders aansluiten waar dat mogelijk is, maar daarin ook perspectief proberen mee te nemen. Als ze op een andere manier naar het ouderschap van hun dochter kunnen gaan kijken, geeft dat wellicht wat ruimte. Daarna zou ik ook wel willen focussen op het trauma van de ouders, dat ook het trauma van het hele gezin is. Maar om dát stuk op te kunnen pakken, moeten ze eerst erkennen dat er sprake is van trauma.”

“Dat betekent dat je met de ouders echt het gesprek aangaat over de levensfase van hun dochter en wat op dit moment voor haar het beste is. Als je dan met elkaar op zoek gaat naar een passende ouderrol, en je waardeert hen daarin, dan doe je ook iets aan die moedeloosheid en dat gevoel van falen. Dat moet je natuurlijk niet als afwijzing bestempelen want dan ga je het niet redden. Het doet wél pijn, dus daar moeten we bij stilstaan.”

“Om het plan te laten aansluiten bij het gezin, moet vader daar echt onderdeel van zijn en moet het bij hem thuis plaatsvinden. Dat is de grootste toevoeging die we doen.”

“En vader geeft ook zelf wel aan dat het heeft weinig zin heeft als je er 24/7 bent omdat het achteraf is en je toch niks meer kunt doen voor hem.

We konden ook geen constructie bedenken om mij tijdens de vakantie te vervangen. Toen we een paar namen noemden, vroeg vader wat het eigenlijk uitmaakte omdat het toch niets oplost. Daarna heb ik tegen hem gezegd dat het niet wordt opgelost, maar wel fijn is als er iemand naast hem staat. Maar voor hem voelt dat niet als voldoende ondersteuning.”

“Ik denk dat wij nu het liefst gewoon op zoek zouden gaan naar een woning en een opvoedouder. Ik stel me ook voor dat weten dat je gaat verhuizen, maar niet wanneer, ook nog wel wat stress oplevert. Dus eigenlijk wil ik die onzekerheid ook wel snel wegnemen.”

“Ja, ik praat er met vader wel regelmatig over want hij vraagt ook aan mij hoe het dan zit met de inrichting. Wie bepaalt dan welke vloer erin komt? Hij zegt: ‘Als ik ga verhuizen hoef ik niet alles super de luxe, maar ook niet het goedkoopste laminaat waar een deuk in zit als ik wat laat vallen.’ Dat soort gesprekken heb ik wel met hem. En dat snap ik want het is voor hem natuurlijk best wel onzeker allemaal. Maar als hij vraagt of hij zelf de kleuren op de muur mag bepalen, heb ik geen antwoord.”

“Dus hij kan bijdragen aan een duurzaam perspectief van X als wij bijdragen aan een duurzaam perspectief voor hem, want anders blijft hij in de stress.”

“Op die escalatietafel kwam naar voren: rondom geslotenheid hebben we alles geprobeerd. Dat gaan we niet meer doen. Laten we eens kijken of we meer kunnen doen met haar wens en kracht met de paarden. Hoe kunnen we de verbeteringen die ze daar liet zien, versterken? Zo zijn we in gesprek gekomen met Coalitie naar Thuis. We merkten dat we op de manege in contact met haar konden komen en dat ze daar ook echt haar zorgzaamheid liet zien. We hoopten dat ze zich daardoor minder snel fysiek aan ons zou onttrekken. Dat idee hebben we uitgewerkt met Coalitie naar Thuis om te kijken wat er nog meer nodig was om het te realiseren. Het moet een blijvende oplossing zijn waarvan vader onderdeel uitmaakt. Toen zijn we gaan nadenken over hoe we dat vorm konden geven. We dachten aan een kangoeroewoning met een opvoedouder ernaast omdat vader de opvoeding niet alleen kan dragen.”

“We hebben aan ouders en aan X de vraag gesteld: ‘hoe ziet de situatie eruit als je mag dromen?’ Daar kwam deze situatie uit. En dan is het belangrijk om te kijken hoe dat te realiseren is en hoe we daarmee een doorbraak kunnen krijgen bij dit meisje.”

“Wij kunnen haar van alles gunnen en de ideale plek voor haar vinden, maar als ouders zich daar niet in kunnen vinden of daar iets van vinden, dan gaat het niet werken.”

Steun van elkaar en de organisatie

“Nee, ik voel me nu niet alleen, maar in deze casus, met alle intergenerationele zaken, denk ik dat het fijn is dat mensen om mij heen mij blijven steunen in de zwaarte die het heeft. Zo’n meisje zit naast mij in de auto, dat raakt mij echt. Het is belangrijk dat daar steun voor is en blijft, maar dat er ook steun is om alles scherp te blijven zien om de lijn vast te kunnen houden en te zorgen dat die blijft kloppen.”

“Oh, ik heb de vraag of vader zou aansluiten helemaal niet gekregen, anders had ik daar wel over nagedacht. We hebben het er ook helemaal niet over gehad...”

“Het klinkt alsof jullie een teampje zijn, dat jullie elkaar nodig hebben. Er ontstaat bijna organisch een manier van begrenzen om het vol te houden.”

“Door de korte lijnen in de samenwerking is het nog te dragen want deze casus is heel zwaar. Maar doordat wij elkaar goed weten te vinden, hou ik het vol.”

“We leren accepteren dat het hopeloos blijft, dat het nooit een 10 wordt, misschien wel niet een 6 of eigenlijk zeker weten wel geen 6.”

“We voelen ons niet de Sjaak. Soms moet je iets proberen en achteraf erkennen dat iets niet is gelukt”.

“Je moet op het spanningsveld balanceren. Als individu en als groep moeten we een gevoel van onveiligheid kunnen verdragen.”

“Bij de vorige casus dacht ik en heb ik ook later tegen de gezinsmanager zei: ‘Jeetje wat heb je hard moeten werken. Petje af, want ik denk dat je je uiteindelijk eindverantwoordelijk voelt voor de veiligheid.’ Ik denk ook dat je als GI die verantwoordelijkheid eigenlijk niet alleen kunt dragen, dus dat je daarin ook wel iets met elkaar te doen hebt.”

Uitdagingen onderweg – uitspreken – verkennen/vertragen – en weer door

“Zeggen we: ‘dit hebben we van jullie nodig’ of wil je eerst soort gezamenlijk eigenaarschap, een gezamenlijke verantwoordelijkheid creëren? En moeten we daar nog even een vorm voor verzinnen? Dat kunnen we met een perspectiefwissel doen of op een andere manier. Want anders komen we misschien wel in een onderhandelingspositie en dat zou dan wel weer een oud patroon kunnen zijn, denk ik.”

“Het is voor mij wel meer uitzichtloos geworden dan voordat ik dit overleg in ging. In ons hoofd zaten we gewoon verder in het proces.”

“Wanneer lopen we dan tevreden de deur uit? Dat ligt misschien ook niet allemaal op één lijn. Want ik denk: ‘als we doen wat jij nu zegt, ben ik niet tevreden om 17.00 uur.’ Ik wil heel concreet hebben welk plan we omarmen en dat we nu gaan kijken hoe we dat realiseren. Met de gemeente.”

“De teleurstelling die jullie nu voelen, hebben wij al veel eerder gevoeld in andere gezinnen waarin we iets voor elkaar probeerden te krijgen. Dat we echt het commitment missen van een gemeente. En het is retemoeilijk. Daarom duurt het ook zolang om ze überhaupt aan tafel te krijgen.”

“En ik snap jullie teleurstelling dat er nog geen geld is voor dit of dat, maar het is een realiteit dat een gemeente gewoon niet zo snel is als wij zouden willen.”

“Ik wil een organisatie hebben waarin een time-out mogelijkheid is. We moeten het samen doen.”

“Wat we nodig hebben van de organisatie en de maatschappij is de erkenning dat we een plan kunnen maken, maar dat dat plan kan mislukken. Die erkenning is nodig om verder te kunnen. Je kunt een plan hebben, maar geen garantie geven.”

“Als we ons realiseren dat we maatwerk nodig hebben, kost dat tijd want er moet een team geformeerd worden. Zoals het nu gaat bij [organisatie] kan dat niet. Wat hebben we in de tussenliggende periode dan nodig? Je kunt het niet losmaken van mensen en organisaties. Laten we voor de korte termijn in gesprek gaan met drie organisaties over hoe we samen kunnen volharden. Voor de langere termijn gaan we een moreel beraad inplannen. Anders blijven we de crisis bezweren.”

“Toch is het wel grappig dat we bij maatwerk toch weer in instellingen en aanbod denken. We denken niet dat dit oké zou zijn als ze daarnaar toe wil, ook zonder dat die behandeling daar gegeven kan worden. Want dat is moeilijk te realiseren.”

“Wij hebben er in dit geval voor gekozen om een aantal dingen gewoon te gaan doen, en daar hebben we natuurlijk M. voor nodig om daar toestemming voor te krijgen. Je kunt ook eerst gaan praten en alle voorwaarden regelen en dan pas gaan doen, maar dan ben je eigenlijk al te laat. We zijn het nu gewoon gaan doen en vertrouwen er op dat we er wel uitkomen als dat extra kosten oplevert.”

“Ik merk dat als ik nu met een beleidsmedewerker van een gemeente praat, die hartstikke enthousiast is, maar echt niet meteen in het systeem van de gemeente voor elkaar krijgt wat we nodig hebben. Dat duurt gewoon heel lang, dus wij gaan gewoon aan de slag en zorgen dat we dat we daar met elkaar van leren en weten wat we nodig hebben aan verandering. Het heeft meer effect om dat vervolgens met de gemeente te gaan bespreken dan andersom, want dan staan wij gewoon een beetje in zo’n wachtstand.”